

„Requiem a hadseregért”

2004-ben a magyar Országgyűlés megszüntette a kötelező sorkatonai szolgálatot. Ezzel véget ért egy olyan nemzeti intézményünk, amelyhez csaknem másfél évszázados fennállása során sok könny és vér, szenvedés és dicsőség tapadt, ahol a magyar fiúk férfivá nevelődésük során számos vidám és szomorú, nem egyszer keserves esztendőt töltöttek, amiről a magyar társadalom férfítagejai számos – ilyen, vagy olyan szempontból maradandó – emléket őriznek. A magyar nép több ezer éves történelmének vitézi múltjában gyökerező katonai emlékek nemzeti hagyományunk szerves részévé váltak, s olyan értéket jelentenek, amelyek összegyűjtése, szellemi örökségként való megőrzése feladatunk, sőt kötelességünk. A toborzások, a sorozások, a laktanyaélet, a leszerelések népszokásokká, a háborús évek pedig a magyarság szenvedéstörténetének részévé váltak. A Néprajzi Múzeum ezért kiemelt témaként ajánlja az önkéntes néprajzi gyűjtők számára a katonaelet hagyományainak számbavételét, a 2007. október végén megrendezésre kerülő néprajzi gyűjtőtalálkozónak pedig *„Hazaszeretet és honvédelem - A honvéd hagyományok gyűjtése”* lesz a fő témája. A néprajzi gyűjtőmunkával egy töröl lákadó honismereti mozgalom folyóirata tematikus számot állított össze, s ezzel köszönti a Szekesfeherváron esedékes XX. Önkéntes Néprajzi Gyűjtőtalálkozót. (A szerkesztő)

Honvéd hagyományőrök

Szabó József János hadtörténésszel, tanárral, a Zrínyi Miklós Bajtársi Egylet elnökével munkahelyén, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen találkoztunk. A folyosók dekorációja, az egészséges, vidám fiatalok látványa jó alapozás volt a beszélgetésünkhöz. Természetesen a hazafias nevelés, a különböző korokat bemutató hagyományőrző csoportok létezése volt legfőbb témánk.

Mi nem sajnálkozunk azon, hogy nincs hazafias nevelés, hanem igyekszünk megvalósítani – mondja Szabó József. Az eredmény – például a magyar katonai hagyományok őrzése – itt az egyetemen még a sportban is megmutatkozik: külön sport szakosztály működik ahol a végvári harcokkal foglalkoznak. Mindig óriási a túljelentkezés, ezért hetente több edzést kell tartani, hogy beférjenek. Magyar István alvezédes kollégám és társai nagy lelkesedéssel és szeretettel okítják a fiatalokat. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemhez kapcsolódik még a lovagi tornákat felelevenítő „III. Béla lovagi hagyományőrző csoport” Szentendrén.

Tudom, hogy állandóan járja a Kárpát-medencét, előadásokat tart, táborokat szervez és tanácsolja a különböző honvéd hagyományőrző csoportokat. Kérem, ossza meg velünk a tapasztalatait.

Örömmel, már csak azért is, mert az általános siránkozás helyett – a tapasztalataim alapján – én meggyőződéssel állíthatom, hogy a politikától, a pártoktól függetlenül épül az új kulturális nemzeti! Ahogy járom az országot, látom, hogy szinte már nincs olyan város, falu, ahol ne lenne valamilyen hagyományőrző egyesület. *Jelenleg több mint 300 olyan csoport működik, melyekben hazafias honvédelmi nevelés folyik.* A tanítványaimmal gyakran megfordulok Erdélyben, ezért tudom, hogy a Székelyföldön legalább annyi hagyományőrző csoport működik, mint Magyarországon. A Felvidéken két lovas-íjász klubról tudok. Ez is mutatja, hogy az embereknek szükségünk van arra, hogy valahova tartozzanak és egészségesen megéljék a magyarságunkat. A Zrínyi Miklós Bajtársi Egyesülettel és tanítványaimmal mindig úgy szervezzük a kirándulásainkat, hogy az egész Kárpát-medence a hazánk.

Mint megtudtam, Magyarországon a huszár hagyományőrző csoportok alakultak meg először, elsősorban olyan településeken, ahol volt kapcsolódási lehetőség valamilyen történelmi eseményhez, amit ápolni lehetett. Az 1848/49-es szabadságharc csatáit már évek óta megjelenítik, s mivel ez az egész Kárpát-medencére kiterjed, a nevezetes helyszíneken minden évben egyre gazdagabb, tartalmasabb előadásokkal örvendeztetik meg az érdeklődőket. Ahol olyan tanárok működnek, akik misszionárius tartják a diákjaik hazafias nevelését, rendhagyó történelem órákkal kapcsolódnak a rendezvényekhez.

Szabó József nem kis büszkeséggel mesélte, hogy például a lakóhelyén, Debrecenben 300 taggal működik az „Áldás” Hagyományőrző Egyesület, nyolc jurtával, lovakkal. Bemutatták az „István a király” című rockoperát, amivel óriási sikert arattak; a sportesernők zsúfolásig megtelt, s mivel a szereplők mind a helyi zeneiskolában végeztek, a minőség is kifogástalan volt. A különböző történelmi megemlékezéseken mindig nagy esemény a hagyományos sólyom-röptetés. Emellett 48-as Tüzér Hagyományőrző Egyesületük is van, amelynek tagjai a szabadságharc minden csatáját le tudják játszani. Mára odáig fej-

lődtek, hogy a Bécsi Légióval és a lengyelekkel közösen tartanak bemutatókat. Rendszeresen szerveznek gyerekek számára táborokat, ahol megtanítják őket a korabeli fegyverek használatára. Ilyenkor esetenként Szabó József is ott van velük a táborút mellett, és mesél nekik a nevezetes csatákról.

A magyarországi török világot bemutató rendezvények több célt is szolgálnak. Az egyik az ismeretterjesztés, a másik a történelmi események hadijátékként való bemutatása. Bizonyos korszakokhoz kapcsolódó helyeken, váraknál, csaták színterein rendszeresen szerveznek hadijátékokat. Fontosak a gyerektáborok, ahol a résztvevők nyilazhatnak, vívhatnak és előadásokat hallgathatnak a korszak hadtörténelméről, fegyverzetéről és kultúrájáról. A katonai hagyományörzésében külön érdekesség, hogy ma már az „ellenség”, a török fél is megjelenik. Az előadások, bemutatók látványosságát nagyban emeli a valódi janicsárszerepre bevonuló török sereg, vagy a nyilazó, „leányrabló” tatárok betörése.

A kuruc-labanc világ katonai hagyományörzésére jó példa a Pápai Huszár Egyesület. A pápai vár a kuruc főtisztek egyik kedvenc helye volt. Az egyesület 1992-ben alakult azzal a céllal, hogy a Pápa környéki lovas- és katonai hagyományokat ápolja. A nyári történelmi játékok rendezvény sorozat hadijátékai, a nemzeti ünnepeken megjelenő, történelmi egyenruhákat viselő lovasok és gyalogosok mindig nagy sokaságot vonzanak. Az egyesület a honfoglalástól a második világháború végéig terjedő fegyverzettel és ruházattal sőt négy öntöttvas ágyúval is rendelkezik.

Kaposmérőn már hagyománya van a lovas-íjász világbajnokság megrendezésének, mely a helybeli „Kassai Lovas klub” munkájának elismerése. – Szívesen veszünk részt ezeken az alkalmakon az „Ezüst Lant Kórus”-al – büszkélkedik Szabó József. Ez is egyfajta hagyományörzés, hiszen az egyetemi kórusunkat 30 évvel később újraindítottuk és az elmúlt öt év alatt odáig fejlődtünk, hogy önálló műsorral léphetünk fel. Kaposmérőn is lelkesen énekelünk, nyáron pedig a szegedi dómban egyórás Kodály műsorral szereplünk a fesztiválon.

Visszatérve a katonai hagyományörzéshez, meg kell említeni, hogy nyugat-Európában a napóleoni háborúk korszaka igen népszerű a katonai hagyományörzők körében. Az akkori Habsburg Birodalom teljes hűségét a magyar nemzet adta. Két magyar egyesület választotta ezt a kort: a *32-es Kompánia* és a *Tápióbicske Barátainak Köre* Bitskey Gáspár Tüzérsapat. Magyarországon Győrben tartanak hagyományörző rendezvényeket. A waterlooi csatát minden évben lejátszzák, az Austerlitz-i ütközetben pedig már a magyarok is részt vesznek.

A lovas-íjász, a kuruc-labanc, a huszár hagyományok őrzésén kívül a „nagy háború”, vagyis az első világháború hagyományait is életben tartják. Olaszországban, Bassanóban (a dolomitok aljában) például rendszeresen megemlékeznek a sok ezer hősi halált halt magyar és olasz katonáról a „csontkápolnánál”. Szabó József most is meghívást kapott a csoportjával. Minden évben másik közösséget visz magával, most a nagykatái katonai hagyományörző csoportra került sor. A magyar-olasz első világháborús hagyományörző csoportok sok közös rendezvényt, kirándulást szerveznek a nevezetes harcok színtelyére.

A második világháborús emlékek ápolására, hadsírok gondozására, az akkori harcászati megismertetésére lassan kialakultak a magyar-német kapcsolatok is.

Elismerés illeti a Hadtörténeti Intézetet és Múzeumot, amelynek történészei, múzeológusai és levéltárosai jelentős segítséget adtak a megalakulóban lévő csapatoknak a külső megjelenés, a valóság-hű fegyver-, az egyenruha-másolatok és a felszerelés elkészítésében. A múzeum lehetővé tette, hogy az eredeti fegyverekről, zászlókról, felszerelési tárgyokról – ellenszolgáltatás nélkül – másolatot készítsenek, s ezzel anyagilag is támogatta őket. Ők segítik a különböző társaságok egymásratalálását is.

Az 1991-ben megalakult Magyar Huszár és Katonai Hagományörző Szövetség tagszervezetei szerepet vállalnak a HIM rendezvényein, díszőrséget állnak az emléktábla avatásokon és más katonai rendezvényeken.

2000 őszén a Komáromi Monostori Erődben került sor az „Élő Magyar Hadtörténelem Közép-Európa szívében” első rendezvényére. A sorozat elindításával az volt a Hadtörténeti Intézet célja, hogy a magyar katonai hagyományokat minél magasabb szinten ismertessék meg a közönséggel és a régióval.

– Ezek a hagyományörző csoportok belső szükségletből jönnek létre, magasabb a létszámuk, mint az egész magyar honvédségnek – meséli Szabó József. Hazaszeretettük, megfelelő történelem szemléletük alapján, biztosan számíthatunk rájuk. Rendkívül fontos, hogy a fiatalokban kialakítsuk a helyes nemzeti öntudatot, hiszen büszkéek lehetnek arra, hogy Magyarország Európa legrégebbi állama! Anglia például csak 100 évvel Szent István állama után jött létre. A mi őseink, amikor ide bejöttek, már államot alkottak, csak más életmódot folytattak – ezért tudtak azonnal erős államot létrehozni. Én bizakodó vagyok, mert azt tapasztalom, hogy szép lassan a politikusok feje fölött kivirágzik egy új Magyarország.

Zika Klára